

Η έκρηξη και η εξέλιξη της γαλλικής επανάστασης (1789-1794)

- **Κριτήρια** για την κατάταξη σε κοινωνικές τάξεις στη Γαλλία:
  - Η **καταγωγή**
  - **Προνόμια** που είχαν δοθεί από τον ηγεμόνα

Κοινωνικές τάξεις (Παλαιό καθεστώς) στη Γαλλία τον 18 ^ο αιώνα (βλ. σελ. 16, εικ. 1 στο βιβλίο):	
Κλήρος (0,5% του πληθυσμού)	• Είχαν προνόμια και δικαιώματα μόνο.
Ευγενείς [αριστοκράτες] (1,5% του πληθυσμού)	• Δεν πλήρωναν φόρους.
Τρίτη τάξη [αστοί, αγρότες, εργάτες, τεχνίτες] (98% του πληθυσμού)	• Είχαν υποχρεώσεις μόνο. Κανένα δικαίωμα. • Πλήρωναν όλους τους φόρους του κράτους.

- Η αστική τάξη (το ανώτερο στρώμα της τρίτης τάξης):
  - Κυριαρχούσε στην **οικονομία** (εμπόριο, βιομηχανία, τράπεζες).
  - **Δεν** συμμετείχε στη λήψη πολιτικών αποφάσεων.

- Χειμώνας 1788-1789: Η πείνα των φτωχών (τρίτης τάξης) τους αναγκάζει να λεηλατήσουν πλούσια σπίτια και κρατικές αποθήκες.

Αίτια της Γαλλικής επανάστασης

- Η **οικονομική** κρίση στη Γαλλία.
- Οι **άσχημες συνθήκες ζωής** της τρίτης τάξης και κυρίως των αγροτών.
- Η **επιβάρυνση** της τρίτης τάξης με φορολογικά βάρη.
- Η τεράστια **αύξηση των τιμών** σε βασικά προϊόντα (π.χ. ψωμί)
- Η **οικονομική** άνθηση των **αστών** (μέρους της τρίτης τάξης).
- Η **συνειδητοποίηση της δύναμης** που είχαν οι αστοί και η διεκδίκηση προνομίων και μέρους της εξουσίας.
- Οι **κακές καιρικές συνθήκες** του χειμώνα 1788-1789, που σήμαινε καταστροφή της σοδειάς (των αγροτικών προϊόντων).

Αφορμές για την επανάσταση

- Η **επιβολή νέων φόρων** στην τρίτη τάξη κατά τη διάρκεια της συνέλευσης των γενικών τάξεων (Μάιο 1789) και η άρνηση των εκπροσώπων της τρίτης τάξης να τους δεχτούν.
- Η προσπάθεια του βασιλιά (Λουδοβίκου ΙΣΤ') να αντιμετωπίσει τους εκπροσώπους της τρίτης τάξης με τα **όπλα**.

Η αρχή της επανάστασης

- Στις **14 Ιουλίου 1789** (σήμερα, εθνική γιορτή των Γάλλων) ο λαός του Παρισιού, για να στηρίξει την Εθνοσυνέλευση (τρίτη τάξη), ξεσηκώθηκε και **κατέλαβε τη Βαστίλη** (φυλακή, σύμβολο της απόλυτης μοναρχίας), όπου υπήρχαν όπλα. **Έτσι άρχισε η επανάσταση.**

Σύνθημα της επανάστασης:

Liberté – Égalité – Fraternité [= Ελευθερία – Ισότητα – Αδελφότητα]

Σημαντικές δράσεις και αποφάσεις της Επανάστασης

- **Αποφάσεις της Συντακτικής συνέλευσης (1789)**
  - **Κατάργηση** των **προνομίων** των ευγενών και του κλήρου. (Αύγ. 1789)
  - **Ψήφιση** της **διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου** και του **πολίτη**, σύμφωνα με τις αρχές του Διαφωτισμού. (Αύγ. 1789)
  - **Κατάληψη** των **ανακτόρων των Βερσαλιών** από τον λαό (5 Οκτ. 1789) και εξαναγκασμός του βασιλιά να αποδεχτεί τις αποφάσεις της Συντακτικής συνέλευσης.

- **Αποφάσεις της Συντακτικής συνέλευσης (1791):**
  - Ψήφιση του **πρώτου συντάγματος** της Γαλλίας.
  - Καθιέρωση του πολιτεύματος της **συνταγματικής μοναρχίας**.
  - Ανακήρυξη του **έθνους ως κυρίαρχου**.
  - **Δικαίωμα ψήφου** για τη Νομοθετική συνέλευση μόνο σε όσους είχαν **περιουσία** και **πλήρωναν φόρους**.
  - Ανάθεση της **εκτελεστικής εξουσίας** στον **βασιλιά** και σε **έξι υπουργούς**.
  - **Αφαίρεση** της δικαστικής εξουσίας από τον βασιλιά και ανακήρυξή της ως **ανεξάρτητης**.
- **Αποφάσεις της Συμβατικής Συνέλευσης (Σεπτ. 1792):**
  - **Κατάργηση της μοναρχίας** (21 Σεπτ. 1792).
  - **Εγκαθίδρυση** (για πρώτη φορά στην Ευρώπη) του πολιτεύματος της **αβασίλευτης δημοκρατίας**.
  - **Υιοθέτηση νέου ημερολογίου** (1ο έτος της Δημοκρατίας το 1793).
  - **Καταδίκη σε θάνατο** του βασιλιά (Λουδοβίκου ΙΣΤ΄ / 21 Ιαν. 1793) και της βασίλισσας (Μαρίας Αντουανέτας/ 16 Οκτ. 1793).
- **Δράσεις και αποφάσεις της Συμβατικής Συνέλευσης των Ορεινών (ριζοσπαστών) (1793):**
  - Σχηματισμός **επαναστατικής κυβέρνησης** με επικεφαλής τον Ροβεσπιέρο.
  - **Εκτέλεση 40.000 ανθρώπων** ύποπτων για αντεπαναστατική δράση (περίοδος της Τρομοκρατίας).
  - Αντικατάσταση της χριστιανικής θρησκείας με τη **λατρεία του Ανωτάτου Όντος**.
  - **Νέα ονόματα** στους μήνες.
  - **Αντιδράσεις στα ακραία μέτρα** που υιοθετήθηκαν σ' αυτή τη φάση.
  - **Εκτέλεση του Ροβεσπιέρου** (ηγέτη των Ιακωβίνων, ριζοσπαστικών) (28 Ιουλ. 1794).

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Η τελευταία φάση της γαλλικής επανάστασης (1794-1799) και εποχή του Ναπολέοντα (1789-1815)

- Μετά την εκτέλεση του Ροβεσπιέρου επικράτησαν οι μετριοπαθείς, οι **Θερμιδοριανοί**.
- Οι Θερμιδοριανοί ψήφισαν **νέο Σύνταγμα** (1795).
- Σύμφωνα με αυτό το Σύνταγμα, η εκτελεστική εξουσία ανατέθηκε σε ένα πενταμελές Συμβούλιο, το **Διευθυντήριο**.
- Το Διευθυντήριο ανέθεσε την εξουσία στον **Ναπολέοντα Βοναπάρτη** (σταδιακά έγινε απόλυτος μονάρχης).
- Ο Ναπολέων έκανε **μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό** με κυριότερο έργο του τον **Ναπολεόντειο Κώδικα** (σύνολο νόμων) που αποτελεί τη βάση του σημερινού νομικού συστήματος στη Γαλλία.
- Στο **εξωτερικό** ο Ναπολέων:
  - Δημιούργησε βασιλεία που ήταν υπό την **επιρροή** της Γαλλίας.
  - **Επιτέθηκε στη Ρωσία** χωρίς αποτέλεσμα.
  - **Ηττήθηκε στο Βατερλό** από τους Άγγλους και τους Πρώσους (18 Ιουνίου 1815). Η ήττα αυτή σήμανε και το **τέλος** της κυριαρχίας του Ναπολέοντα.
- Το **Συνέδριο της Βιέννης** (συνέδριο των νικητών του Ναπολέοντα, Σεπτ. 1814-Ιούνιο 1815) επανέφερε την Ευρώπη στην κατάσταση που ήταν πριν από το 1789.
- Οι χώρες **Ρωσία, Αυστρία, Πρωσία** συγκρότησαν την **Ιερά Συμμαχία** (Νοέμ. 1815), με σκοπό την τήρηση της τάξης στην Ευρώπη, την προστασία της μοναρχίας και την αποτροπή νέων επαναστατικών κινημάτων.

Ερωτήσεις

Στο βιβλίο: Σελ. 19, Ασκήσεις 1, 3.

1. Πώς ήταν οργανωμένη η γαλλική κοινωνία του 18^{ου} αι. (ποιες ήταν οι κοινωνικές τάξεις) και με ποια κριτήρια;
2. Πού οφείλεται η δυσανεμία της αστικής τάξης απέναντι στο παλαιό καθεστώς;
3. Ποιες συνθήκες συνέβαλαν στη δυσανεμία όλης της τρίτης τάξης εναντίον του παλαιού καθεστώτος και οδήγησαν σε εξεγέρσεις του λαού;
4. Τι γιορτάζουν οι Γάλλοι στις 14 Ιουλίου;
5. Ποιες είναι οι σημαντικότερες αποφάσεις που έλαβε η Συντακτική συνέλευση του 1789;
6. Ποιες είναι οι σημαντικότερες αποφάσεις που έλαβε η Συντακτική συνέλευση του 1791;
7. Ποιες είναι οι σημαντικότερες αποφάσεις που έλαβε η Συμβατική συνέλευση (Σεπτ. 1792);
8. Ποιες είναι οι σημαντικότερες δράσεις και αποφάσεις της Συμβατικής συνέλευσης των Ορεινών (1793);
9. Ποιες ήταν οι σημαντικότερες δράσεις του Ναπολέοντα στο εσωτερικό και στο εξωτερικό;
10. Γιατί συγκροτήθηκε η Ιερά Συμμαχία (Νοέμ. 1815).

Μια αποτίμηση

- Η **αστική** τάξη κατέλαβε την **εξουσία** στη Γαλλία και **έδειξε τον δρόμο** και στις αστικές τάξεις των άλλων χωρών.
- Τα **συμφέροντα** της αστικής τάξης (φιλελεύθερη οικονομία) **προωθήθηκαν** αποφασιστικά.
- Οι **αρχές του Διαφωτισμού** έγιναν πολιτικά αιτήματα και, σε έναν βαθμό, **δικαιώθηκαν**.
- Η **απολυταρχία** (απόλυτη μοναρχία) **γκρεμίστηκε** στη Γαλλία και κλονίστηκε σε όλη την Ευρώπη.
- Αναπτύχθηκε η ιδέα ότι τα όρια του έθνους και του κράτους πρέπει να συμπίπτουν (**εθνικά κράτη**).
- Πολίτες και κράτος συνδέθηκαν με ένα **πλέγμα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων** και γεννήθηκε η έννοια της πατρίδας.
- Η **εκκλησία διαχωρίστηκε**, για πρώτη φορά στη νεότερη εποχή, από το κράτος.
- Τα **προνόμια** των ευγενών και του κλήρου **καταργήθηκαν**.
- Επικράτησε η αντίληψη ότι **όλοι οι άνθρωποι έχουν τα ίδια δικαιώματα** (τουλάχιστον θεωρητικά).
- Ο **λαός** αναδείχτηκε και καθιερώθηκε ως η **μοναδική πηγή εξουσίας**, με την ψήφιση συνταγμάτων και την επικράτηση της αρχής της **λαϊκής κυριαρχίας**.
- Τα **φυσικά δικαιώματα** του Διαφωτισμού έγιναν **πολιτικά δικαιώματα**.
- Αναπτύχθηκαν **κινήματα** και **ιδέες** που σημάδεψαν την μετέπειτα παγκόσμια ιστορία, όπως ο φιλελευθερισμός, ο κοινωνικός ριζοσπαστισμός και ο σοσιαλισμός.

Ερωτήσεις

1. Πώς επηρέασε η Γαλλική επανάσταση την αστική τάξη και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες εκτός της Γαλλίας;
2. Ποια ήταν η τύχη της απολυταρχίας με τη Γαλλική επανάσταση;
3. Ποιες αλλαγές έφερε η Γαλλική επανάσταση στην τάξη των ευγενών (αριστοκρατών);
4. Ποια κινήματα και ιδέες αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της Γαλλικής επανάστασης;